

De Vriendenkring

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)
website: www.Quakers.nu; 90e jaargang nr. 1, januari 2019.

Het innerlijk licht in de Stille Samenkomst

De Vriendenkring

ISSN: 0167 – 3807

Maandblad van het Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers)

Abonnementsprijs:

Nederland

€35,00 per jaar

Europa

€45,00 per jaar

Wereldwijd

€35,00 per jaar

Email abonnement (PDF) €5,00 per jaar

Eco LABEL

FSC

deze Vriendenkring is gedrukt op milieuvriendelijk papier met deze drie certificaten

Helaas moeten we per 1 jan. 2019 de abonnementsprijs verhogen.

Bankrekening: (IBAN) **NL65 TRIO 0212 3772 64** t.n.v. Religieus Genootschap der Vrienden Quakers te Amsterdam met vermelding van 'Abonnement De Vriendenkring'. Voor buitenland: (BIC) TRIONL2U

Nieuwe abonnees, adreswijzigingen en betalingen email:

vriendenkringredactie@gmail.com

Redactieleden:

Eindredactie:

Sytse Tjallingii, Van Nispensingel 5, 8016 LM,
Zwolle, tel. 038-4608461/06-40030923.

Email: vriendenkringredactie@gmail.com,

Schrijver:

Hylkia Nieuwerth

Redactielid/leden:

vacatures

Correctie:

Hylkia, Corien van Garderen en Frieda Oudakker

Voor abonnees met gezichts- of leesproblemen was er een gesproken versie van De Vriendenkring. Als je hier behoefte aan hebt neem dan contact op met de redactie.

Kopij voor De Vriendenkring is heel erg welkom voor de 15^e van iedere maand! (tenzij anders afgesproken).

De Vriendenkring staat in kleur op de website, waar je nog een schat aan aanvullende en actuele informatie over de Quakers vindt.

Bezoek daarom geregeld de Quaker website:

www.Quakers.nu (je wordt doorgeschakeld naar het blog waar ook de Vriendenkringen staan)

De Nederlandse Quakers hebben twee Facebookaccounts:

Quakers Nederlandse Jaarvergadering (openbaar)

Nederlandse Jaarvergadering (besloten, wil je lid worden mail dan naar de

redactie: vriendenkringredactie@gmail.com

In dit nummer:

Van de redactie.....	4
Weten voorbij weten	5
De herberg	6
In memoriam Marianne van der Zee	7
Kerkasiel voor Armeens gezin	10
Leren van de Duitse Quakers	11
Najaarsbijeenkomst 2018	13
Spirituele Bagage	15
Ontvangen	16
Uit de Deventer groep over Conflicten verwelkomen	17
We sloegen hem alleen als hij een fout maakte... ..	20
Racisme in onszelf? Anti Racisme Training!	22
Wat te doen tegen Haatzaaien?	24
Stille macht.....	28
Bij de vluchtelingen in Calais	29
Twee jaar Grootouders voor het klimaat.....	34
Nog een kritische kanttekening bij de AED.....	37
Vervolg Handen en Voeten: de wormenbak.	36
Vrienden in het hele land	38
Waar zijn Quakerbijeenkomsten?	39
Quaker activiteiten	40

Helaas moeten we per 1 jan. 2019 de abonnementsprijs van de Vriendenkring verhogen: €30,- Ned. en €45,- Buitenland.

Quakerretraite 2019

Onze jaarlijkse retraite zal in het nieuwe jaar plaats vinden op 18, 19 en 20 januari in de St Willibrordsabdij in Doetinchem.

Als je wilt komen, kun je je wellicht nog bij Wils 't Hart opgeven.

Let op, een ander emailadres: hartenhuis@netvisit.nl

*We hopen op een fijne retraite in het ons vertrouwde Stiltecentrum.
de retraitecommissie*

Algemene Vergadering 2019, 10 – 12 mei!

Handig om deze data vast in je agenda te noteren.

Van de redactie

Op de stille samenkomst afgelopen zondag in Amsterdam werd ik getroffen door wat er over de bergrede in de bijbel werd gezegd. Ik ben opgevoed met veel verhalen uit de bijbel en laat me vaak nog hierdoor inspireren. Het is indrukwekkend dat verhalen die al zo lang geleden verteld werden nog zoveel mensen helpen om hun leven te verdiepen. In deze tijd van Kerst en Jaarwisseling zien we de grote dilemma's van deze wereld

om ons heen. Aan de ene kant: kerstmarkten met veel overbodige dure spullen, lekker luxe etentjes met sterren van aan autobanden fabrikant, klimaat verpestende vakantie-reizen naar verweg, dure kerstgeschenken, energieverpilling door een overmaat aan licht(jes) etc. Aan de andere kant: oproepen om te zingen, alternatieve kerstbomen te creëren de eenzamen op te zoeken, blindengeleidehonden te steunen, op te komen voor de vrede door te protesteren tegen (atoom)bewapening, vrijwilligers werk te doen, één van de 15.000 goede doelen te steunen.

Hoe kiezen we? Helpt het als we kunnen beseffen wat de diepere betekenis is van wat we doen? Kan het zijn dat we verbinding zoeken met bekenden en onbekenden om haat spreken tegen te gaan? Kan het zijn dat we ons innerlijke licht laten schijnen en ook anderen even een geluuksmoment kunnen bezorgen? Kan het zijn dat we ons inzetten om onze kleinkinderen en de toekomstige generaties ook een leefbare aarde na te laten?

Voor mij is wat in Wikipedia staat essentieel: *'Quakers putten uit het Johannes Evangelie dat geloof alleen levend is, als het gepaard gaat met actie. Deze religieuze overtuiging is geworteld in hun directe ervaring van God en zoals het in de Bijbel doorklinkt. Vooral in het leven van Jezus... Bijv. in de Bergrede (Mattheus 5, 6 en 7) of in de Veldrede (Lucas 6: 17-49),'*

'Zo moeten ook jullie een licht zijn en schijnen voor alle mensen.' (Mattheus 5: 15)

In deze Vriendenkring laten bewogen mensen hun licht schijnen. Ik wens je bij het lezen dat jouw licht ook naar binnen en naar buiten mag schijnen!
Sytse Tjallingii (redacteur)

tekening Erik Dries

Weten voorbij weten

gedicht van Marlies Tjallingii

Zien voorbij zien.

Horen voorbij horen.

Voelen voorbij voelen.

Ruiken voorbij ruiken.

Er is meer om me heen
dan wat ik kan bevroeden.

Dat is wat me beweegt
in de Stille Samenkomst.

De Gemeenschap van
heiligen.

Hoe ver zijn zij? Zijn wij dat samen?

Is er dan ook nog een gemeenschap van heiligen om ons heen?

Die ons laat weten en zien en horen en voelen en ruiken.

Als ik echt in de diepte van de Stilte ga,

In mijn denken het grote Denken op laat komen,

In mijn weten het grote Weten op laat komen,

Mijn ogen te openen voor het grote Zien,

Mijn oren te openen voor het grote Horen.

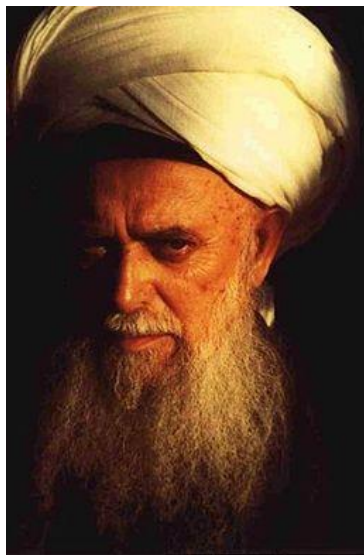
Dan voel ik een ruimte die om me heen is die voorbij gaat aan mijn grenzen,

Waar ik misschien nu nog maar een beetje weet van heb!

De herberg

*Mohamed Jalal ad-Din Rumi (1207-1273)
filosoof en Soefi-mysticus,
ingezonden door Joke Hofman*

*Dit mens-zijn is een soort herberg
Elke ochtend weer nieuw bezoek.*

*Een vreugde, een depressie, een be-
nauwdheid,
een flits van inzicht komt
als een onverwachte gast.*

*Verwelkom ze; ontvang ze allemaal gastvrij,
zelfs als er een menigte verdriet binnenstormt,
die met geweld je hele huisraad kort en klein slaat.*

*Behandel dan toch elke gast met eerbied.
Misschien komt hij de boel ontruimen
om plaats te maken voor extase.....*

*De donkere gedachte, schaamte, het venijn,
ontmoet ze bij de voordeur met een brede grijns
en vraag ze om erbij te komen zitten.*

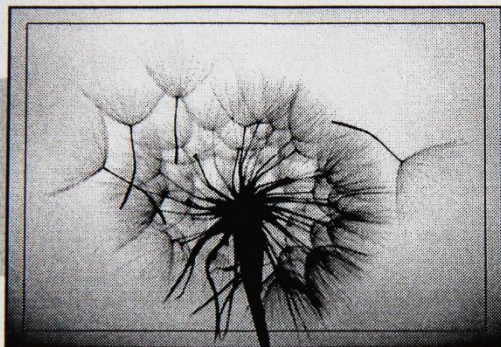
*Wees blij met iedereen die langskomt
de hemel heeft ze stuk voor stuk gestuurd
om jou als raadgever te dienen.*

In memoriam Marianne van der Zee

overleden op 26 november 2018

door Marlies Tjallingii

Tijdens de herdenkingsbijeenkomst op 29 nov. voor het afscheid van Marianne hebben we een Quakermeeting van 20 minuten gehouden op speciaal verzoek van Marianne.

*Hand in hand zijn wij gegaan
tot aan de drempel.
Moegestreden, maar omringd door onze liefde,
ben je moedig en rustig heengegaan.*

uit het overlijdensbericht

Marianne vroeg in 2005 om informatie over de Quakers. Vanuit Zeeland was het niet eenvoudig om met de bijeenkomsten mee te doen, de dichtstbijzijnde was in Den Haag. Toen ze naar Aalten in de Achterhoek verhuisd was, dichter in de buurt van haar zus, en nadacht over nieuwe contacten daar, hoorde ze ineens een stem in haar hoofd die zei: “Je bent de Quakers vergeten”. Ze heeft weer contact gezocht en werd al snel actief meelevend en meewerkend lid. Vanuit Aalten bezocht Marianne de maandvergadering in Bennekom en deed ze mee aan de gespreksgroep eens in de maand in Deventer. Dat was een hele reis voor haar. De groep in Duitsland was dichterbij Aalten. Marianne werd toen lid van de Duitse Jaarvergadering. Eind oktober dit jaar deed Marianne nog mee aan de driedaagse Duitse Jaarvergadering in Bonn. Ze was heel blij daar nog bij te kunnen zijn, ook al was ze toen heel erg moe. Ik heb haar daar nog heel fijn kunnen spreken. In de Nederlandse Jaarvergadering schreef ze voor de Vriendenkring twee jaar lang de vaste rubriek “de Eco Quaker”, op deze manier deelde ze haar

betrokkenheid bij de natuur en het milieu en inspireerde ze ons om duurzaam te leven.

Ik zag Marianne voor het laatst twee weken geleden (14 november) in het Hospice in Terborg. Wat was het fijn voor haar en voor mij dat we die contacten hebben gehad en dat ik haar mocht masseren, terwijl we herinneringen ophaalden.

zaadbollen maken op de AV 2016

Ik herinner me het zaadbollen maken op de Algemene Vergadering van de Nederlandse Quakers, ook ons contact met het Licht, met het buitengewone, waar we niet alle dagen bij stil staan, maar wat voor Marianne belangrijk was. Ze koos voor een eenvoudige en sobere levensweg: van vegetarisch leven ging ze over naar veganistisch eten, wonen in een klein huisje op de camping in Aalten, genietend van haar poezen, van de vogels en ook van de ratten in haar tuin die ze toch op een gegeven moment moest laten doden, omdat de burens daar toch niet zo dol op waren. Duurzaam leven, met alleen wat je nodig hebt, dat straalde ze voor mij uit. En daarin ook met plezier voor eten koken op haar petroleumstel en mensen ontvangen in haar huisje, taarten bakken bij een feest. Dat heb ik een aantal keren mogen ervaren. De juffertjes in het groen in onze tuin zijn nog een teken van de zaadbollen.

Wat mooi is het dat ik, door de bijdragen van andere gasten aan de uitvaartdienst, meer leerde over waar Marianne mee bezig is geweest. Iemand vertelde dat ze als vrijwilliger haar bijdrage leverde aan Estinea, een

organisatie in de Achterhoek, o.a. in Aalten, die mensen met een beperking wil helpen om een gelukkig leven te leiden. Ze vertelde dat Marianne graag koffiezette op de ouderwetse manier, nu slow koffie genoemd. Eerst de koffie met de hand malen, dan in een filterzakje en beetje bij beetje het water opgieten. Ook al drink je geen koffie, dan is de geur heerlijk en het geeft een warme huiselijke sfeer.

Ook was er een jonge vrouw die vertelde dat ze uit Chili afkomstig is en dat Marianne haar had geholpen om de Nederlandse taal te leren.

Marianne was als een tweede moeder voor haar. Marianne was lid van een koor, dat zong een paar liederen op haar verzoek: 'Christ be our Light' en 'Love, love changes everything'. De tekst uit

het eerste lied past helemaal bij Marianne, die een aantal keren als vrijwilliger in Calais ging werken. Het tweede lied zegt iets over hoe ze Liefde zag of graag wilde zien.

Mooi om met deze woorden uitgezongen te worden. Dank je wel Marianne voor je leven.

*"Christ be our light!
Shine in our hearts.
Shine through the darkness.
Christ be our light!
Shine in your church gathered today.*

*Longing for food,
many are hungry.
Longing for water,
may still thirst.
Make us your bread,
broken for others,
shared until all are fed.*

*Longing for shelter,
many are homeless,
longing for warmth,
many are cold,
make us your building sheltering
others,
walls made of living stone".*

*"Love,
Love changes everything:
Hands and faces,
Earth and sky,
Love,
Love changes everything:
How you live and
How you die."*

Kerkasiel voor Armeens gezin

Quakers nemen deel aan het kerkasiel voor het gezin Tamrazyan

door Willem Furnée en Annika Petterson

Een zeer speciale Quaker-bijeenkomst vandaag in de Bethelkapel in Den Haag. Er waren veel deelnemers, als onderdeel van een constante dienst, al voor meer dan 1000 uur. Allerlei christelijke kerken doen mee. We doen dit om te voorkomen dat de politie komt en een Armeens gezin oppakt en ze het land uit zet. Zolang de kerkdienst aan de gang is mag de politie niet ingrijpen. Maar we doen het ook voor alle kinderen die hier zijn opgegroeid en nu worden weggestuurd, vaak naar onveilige en gewelddadige landen. Ik hoop dat deze actie onze politici wakker zal schudden.

Het was een prachtige ervaring om met ruim vijftig mensen, (waarvan ongeveer een kwart Haagse v/Vrienden), in de kring te mogen zitten en de stilte te mogen ervaren. Een eenvoudig foldertje bleek genoeg om iedereen mee te geven wat de bedoeling is van een Quakersamenkomst.

De stilte was diep en de bijdragen waren kort en krachtig. Zo eenvoudig, zo open, zo toegankelijk is een Quakersamenkomst! In mij kwam op: de beste *outreach* is de samenkomst zelf. Daar wordt het Licht *ervaren*. Dat is meer dan woorden kunnen overbrengen.

Leren van de Duitse Quakers

door Marlies Tjallingii

Wat is het heerlijk om in de bijeenkomst te zitten en zelf gewoon alleen mee te doen en niet verantwoordelijk te zijn. De diepe stilte te ervaren die er is ook in de Zakenvergadering. De discipline die de Vrienden en **Vriendinnen** hier hebben. Dat valt ook op: niet alleen Vrienden, maar ook Vriendinnen. Dit wordt steeds genoemd. Hoe is dat voor ons: Vrienden en Vriendinnen?

Aan de tafel voorin zitten de schrijver en assistent schrijver. Daarnaast zitten de Elders, hoe heet dat in het Duits? Welk woord zouden wij kunnen verzinnen dat niet allerlei herinneringen oproept bij mensen die misschien trauma's hebben beleefd aan de ouderlingen of een kerkbestuur??

Samen met Martin Touwen, die ook mee doet met de Jaarvergadering, brainstorm ik over mogelijke vertalingen die ons kunnen inspireren: geestelijke begeleiders, ondersteuners. Welk woord we ook kiezen: voor mij was het inspirerend om te zien hoe de elders voor het begin van de vergadering gingen staan. Dat is het teken dat er in de zaal niet meer gesproken zou moeten worden. Een diepe stilte ontstond, nadat er toch een mogelijkheid was om even met je buur te praten. We kwamen op donderdag avond later aan, toen de vergadering al begonnen was. Er stond iemand bij de deur die zei: wacht tot dit gedeelte afgelopen is, dan kunnen jullie naar binnen. Dat geeft ook rust. Er stonden nog meer Vrienden te wachten in stilte, omdat er anders teveel lawaai naar binnen komt. Als er een tijd is afgesproken voor het luisteren naar wat er leeft ten aanzien van een bepaald thema, staan de elders op om aan te geven dat de tijd om is. De assistent schrijver maakt een minuut. In de minuut is een beschrijvend gedeelte en een besluit opgenomen. Dat is anders dan wij gewend zijn.

Bijzonder was dat er in de zakenvergadering ook concerns gemeld werden.

Dat waren persoonlijke concerns die niet door een lange molen van ondersteuning door de Maandvergadering hoefden, maar gemeld werden. Ik weet niet wat er mee gedaan werd door de hele vergadering. Er werd in ieder geval tijd voor gemaakt. En er was ondersteuning in de geest voor deze concerns. Mooi dat deze concerns zo de tijd kregen, dat stelde andere

Wir freuen uns zu hören, dass eine organisierte Gruppe von Freundinnen und Freunden unser Friedenszeugnis deutlich macht und an Aktionen gegen die in unserem Lande gelagerten Atomwaffen teilnimmt.
Één van de concerns: <https://quaeker.org/quaeker-treffen/zusammenkommen/jahres-versammlung-2018/>

Vrienden in de gelegenheid om deze te ondersteunen.

De concerns waren:

1. Minderjarigen die voor het leger geworven worden, door middel van advertenties onder het mom: “Superteuer Abenteuer im Bundeswehr” ofwel: “superduur avontuur in het Duitse leger”! (Door Florian, waarvan ik de achternaam niet weet)
2. ‘Kan het zo zijn dat ethiek belangrijker is dan religie?’ Dit was een vraag, gesteld door Bernhard Klinghammer, die ik ken van het AVP (Alternatieven voor Geweld programma) in Duitsland.
3. Het maken van aanvullingen op de raadgevingen en vragen 40 (over verslavende middelen) en 41 (over soberheid en milieu) door Annie Jansen
4. Een mars voor vrede tussen Israël en Palestina, die Jona Birman volgend jaar wil organiseren. Jona is rond de 16 jaar en is zeer bevlogen met de situatie in Israël en Palestina. Jona deed ook mee met onze interesse groep over ons werk in Palestina en Israël.

Ik maakte een interessegroep mee over het benoemen van mensen in commissies. Dat is een mooi proces als het goed gedaan wordt. Hier kwam naar voren, dat het niet altijd lukt om mensen te benoemen die de vaardigheden hebben om de job uit te voeren. Misschien kunnen zij met ondersteuning leren om het te doen. Hier komt de bereidheid om te groeien. Er is een theologische basis voor het doen van een job: ieder heeft iets van God in zich. Een lid van de commissie van voordracht kan een soort vroedvrouw ervaring hebben: Vrienden ondersteunen om het mogelijk te maken te doen wat ze op dit moment nog niet kunnen. Lucinda Martin die deze interesse groep leidde, verwees naar voorbeelden uit de Bijbel. Mozes die geroepen werd door God, die zich verzet, dit kan ik niet, ik kan niet goed genoeg spreken. Maar God wil juist Mozes voor die taak. Hij zal het mogelijk maken met behulp van Aaron. Het verhaal van Jona die zich ook verzet tegen zijn opdracht. Misschien herkennen we onszelf in deze voorbeelden!!

De steun is essentieel in dit groeiproces: wat is mijn taak die ik op me neem en van wie kan ik ondersteuning vragen als ik het niet weet!

Lucinda gaf ons een heel schema met een stappenplan. Het was duidelijk dat mensen zelf kunnen aangeven als ze interesse hebben voor een bepaalde taak. Dus niet alleen maar wachten tot je gevraagd wordt. Hoe zou het zijn als iemand laat weten aan de Commissie van Voordracht: “Daar zou ik blij van worden als ik dit mag doen voor de Quakers”

De Duitse jaarvergadering was een frisse ervaring met een ander programma, waar we misschien ook iets aan hebben voor onze eigen Algemene Vergadering in 2019.

Najaarsbijeenkomst 2018

door Wil Bisschops

Deze Najaarsbijeenkomst had een geheel eigen karakter. Op deze zaterdag stond de stilte centraal. De Literatuurcommissie had hiermee gehoor gegeven aan enkele geluiden van het jaar ervóór, waarin de roep om meer stilte doorklonk. Driemaal een plenair Gesprek uit de Stilte van een uur rond een bepaald thema, dat telkens door Willem Furnée werd ingeleid; na elk uur was er veel tijd voor reflectie ingepland. Voor sommigen betekende deze structuur hetzij fysiek, hetzij qua spanningsboog, hetzij anderszins een ware uitdaging en ja, dat leverde soms een spannend moment op. Een willekeurige greep uit de inhoud van de schriftjes, die ten behoeve van het reflecteren waren uitgereikt:

- *Uiteindelijk is het de heilige geest die leidend is. Voel je je persoonlijk aangevallen, dan is de kans groot dat het niet de heilige geest is die in je werkzaam is.*
- *Als quakers zijn we niet altijd duidelijk, zeggen we liever niet waar het op staat – uit vrees de ander te kwetsen. Dat leidt er soms toe dat het lastig is om besluiten te nemen. Wat ik aan mensen die zich recent hebben aangesloten, wil meegeven: dat we als quakers niet altijd helder voor ogen hebben wat we met een bepaald onderwerp aan moeten, maar wel bereid zijn om er mee te worstelen.*
- *Alle dromen aan een waslijntje, als alles droog is, netjes opgevouwen en in de kast gelegd. Of gebruikt?*
- *Vertrouw op commissies. Durf eigenwijzeling de plaats te wijzen.*
- *Ik vraag me af waarom er zo weinig oud zeer wordt gedeeld.*
- *Er was een plan bedacht voor deze dag. Als het een andere kant op gaat – moet kunnen. Waarom niet?*
- *[...] Op de schoorsteen verderop zitten twee kauwtjes te praten. Alles gaat door. Met ons en zonder ons.*
- *Mijn droom: een commissie van innerlijke leiding – die getuigt van innerlijk leven in een wereld die op prestatie en meningen van anderen is gericht.*
- *Als we niet begrijpen waarom anderen niet naar ons toekomen [...] zullen we naar hen toe moeten [...].*
- *Een gemeenschap waar je in contact met elkaar contact zoekt met het hogere. En dat je niet alleen Vriend met elkaar bent, maar ook vriend. Die gemeenschap voel ik vaak tijdens de meeting, ook tijdens de jaarlijkse retraite.*

Het reflecteren werd ook heel divers beleefd. Niet iedereen had behoefte om te schrijven. Sommigen wilden in groepjes met elkaar van gedachten wisselen en op die manier reflecteren. Anderen konden hun geluk niet op en schreven bladzij na bladzij, konden zich, als in een dagboek, vrij uiten. En eigenlijk was dit ook wat ons, de commissie van voorbereiding, voor ogen had gestaan: onder het motto van ‘maak van je hart geen moordkuil’ iedereen uitnodigen, niet alleen om te dromen en zijn of haar dromen op te schrijven, maar ook om opgelopen kwetsuren of kritiekpunten aan het papier toe te vertrouwen. Met het genezen ervan als enig doel.

De Gesprekken uit de Stilte waren hiervoor ook bedoeld, maar ik heb achteraf moeten constateren dat van deze mogelijkheid niet of nauwelijks gebruik is gemaakt. Persoonlijk zie ik dit toch wel als een gemiste kans, al moet ik toegeven dat de plenaire vorm misschien hiervoor een (veel) te hoge drempel is geweest.

Terugblikkend op de dag vraag ik me ten slotte af of onze bedoeling misschien toch niet helder is overgekomen en of we hierdoor niet helemaal in onze opzet zijn geslaagd. Hoe dan ook meen ik te mogen stellen dat deze Na-jaarsbijeenkomst in elk geval het volgende heeft gebracht: het algehele gevoel dat quakers in Nederland zich in alle verscheidenheid wel degelijk met elkaar verbonden weten.

Ingezonden door Wil Bisschop, Lied: Tekst Anneke Meiners, muziek Mariëtte Harinck

***Dit huis is een huis waar gemeenschap bestaat,
waar zangers en zeggers bijeen zijn gekomen
om uiting te geven aan waar zij van dromen
waardoor een beweging ontstaat die gaat stromen,
die nooit meer, door niemand, zich inperken laat.***

Spirituele Bagage

door Gerard van den Dool

Als Vrienden brengen we onze spirituele bagage mee naar de Wijdingssamenkomst. Die bagage is heel divers. Laat ons die diversiteit koesteren. Die verrijkt ons samenzijn en geeft ons Genootschap kleur.

Zodra we onze bagage uitpakken, blijkt de inhoud van onze koffers, ons spraakgebruik, eveneens uiteen te lopen. Geen eenheidsworst. Dat geeft ons Genootschap smaak.

'k Ben mysticus. M'n bidden is als ademen. Continu, dag en nacht. M'n Hebreeuwse bijnaam luidt: Bamajiël, d.w.z. de Eeuwige is m'n Regisseur in het Theater van m'n Leven.

'k Hoef me geen zorgen te maken over de decors of over de rekwisieten, 'k mag me bepalen bij m'n rol als acteur. De Eeuwige bepaalt – ook voor mij – wanneer het doek valt. Overigens hoop ik, dat Hij me vergunt dat ik nog enige bedrijven op het toneel mag staan.

Het is slim om de Bijbel in de (Herziene) Statenvertaling te lezen, want men krijgt in één moeite 'n opleiding tot jurist of diplomaat. De Statenvertaling staat namelijk vol woorden en uitdrukkingen die nog steeds opgeld doen in het juridische en diplomatieke métier.

'k Bestudeer tevens de Koran, te beginnen bij Soera 47, over de Profeet Mohammed. Want ik wil voorbereid zijn op de aanwas van oriëntaalse inwoners en op de komst van 'n heuse moskee in Wageningen.

كُلِّ أُمَّةٍ رَّسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولَهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

Aan ieder volk werd een profeet gezonden, en toen hun profeet kwam, werd het geschil tussen hen met eerlijkheid beslist, en zij werden niet onrechtvaardig behandeld.

<https://koran.nl/soera-47-muhammad-mohammed/>

We dienen als Quakers de stemmingmakerij van de heer Wilders te pareren door een bres te slaan in barrières tussen talen en culturen.

Bovendien zijn we gehouden om vrede te sluiten met alle mensen ongeacht afkomst of geloof.

Ontvangen

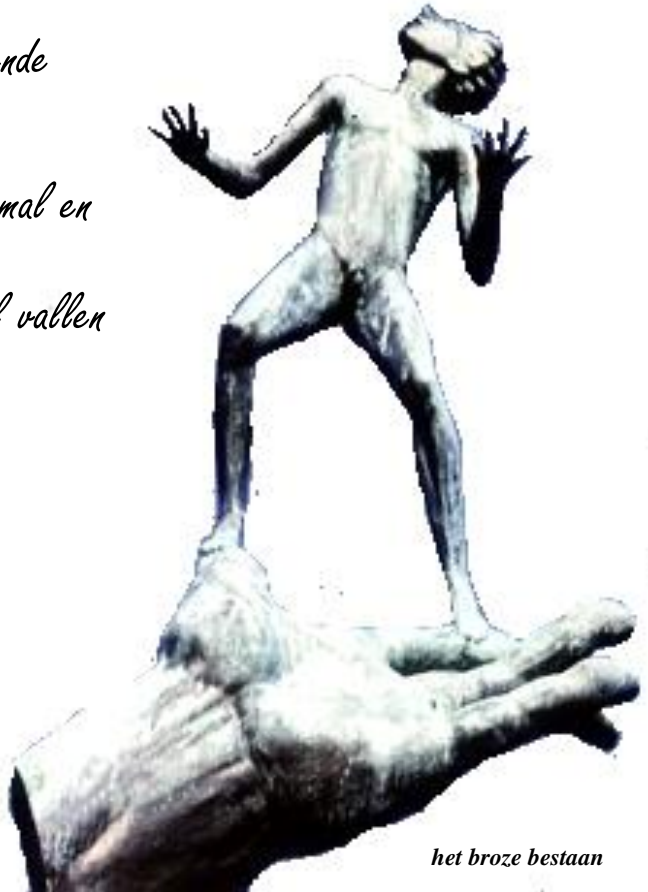
door Ad den Besten (1923-2015), ingezonden door Ben Veerbeek,
uit: Een stem boven het water uit, Baarn 1973)

Ben Veerbeek: het is een mooi en kwetsbaar lied over het bestaan.

*Gij hebt o God, dit broze bestaan
gewild,
hebt boven 't nameleze
mij uitgetild,*

*laat mij dan dankbaar leven
de volle tijd,
geborgen in de bevende
zekerheid,*

*dat ik niet uit dit smal en
onvast bestand
van mijn bestaan zal vallen
dan in uw hand.*

het broze bestaan

Uit de Deventer groep over Conflicten verwelkomen

door Frieda Oudakker

Er is een inspirerend Pendle Hill Pamphlet (420) van Pamela Haines. Het heet Waging Peace. Zij gebruikt deze term naar analogie van mensen die zich richten op oorlog voeren en daarvoor hard trainen.

Zij vraagt ons: Hoe is het met onze Quaker-krachtraining op dit gebied? Hoe staat het met onze vredesspielen?

‘Conflicten verwelkomen’ is één van de hoofdstukken uit dit pamflet, één van de vredesspielen die we kunnen trainen.

In Wijhe, in ons ouderengroepje, hebben we twee bijeenkomsten gewijd aan Conflicten Verwelkomen. In het eerste gesprek volgden we twee lijnen. Ten eerste: welke boodschappen kregen we mee vanuit de gezinnen waarin we opgroeiden? Voor ieder van ons was dat hetzelfde: conflicten ‘bestonden’ niet. Als ze al eens onmiskenbaar voorkwamen verdwenen ze zo snel mogelijk onder de tafel. Uitspreken en uitpraten werd toen nog niet gedaan. Daar zijn we niet mee opgegroeid.

De tweede lijn was: hoe was dat in onze religieuze thuisbasis, het kerkgenootschap?

Daar werd er een schepje bovenop gedaan.

Jezus werd ons als kind voorgehouden als een lieve zachtmoedige man, geen rebel die zich onomwonden uitsprak tegen de bestaande gewoontes onder de religieuze leiders van die tijd en op die plaats. Alsof Jezus nooit tekeer was gegaan tegen de geldwisselaars en een tafel met geld omgooide. Dat stond als kind erg ver van mij af – ENG! Nee, van enige training in omgaan met conflicten was geen sprake. Er bestond alleen met de mantel der ‘liefde’ bedekken.

Op de tweede bijeenkomst bespraken we de tekst uit het Pendle Hill Pamphlet. Wat leerzaam! We kunnen nog heel wat krachtraining gebruiken!

In de Deventergroep hebben we elkaar verteld over ieders eigen ervaringen met oorlog, of wat wij daarvan in de na-oorlogse jaren hebben ervaren en gehoord. Ervaringen met oorlog laten diepe indrukken achter, die voor ieder van ons verschillend zijn. Het is mooi om te merken hoe zo’n uitwisseling onze onderlinge band versterkt door een concreter beeld van hoe we zijn opgegroeid en wat ons daarin gevormd heeft. En wat dat

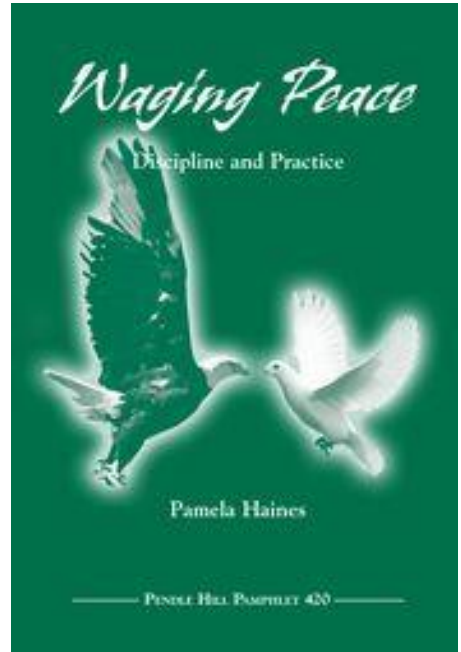
betekent voor ieder van ons in het (niet) kunnen hanteren van conflicten in ons dagelijks leven. Ook bij Quakers onderling en op Quakerbijeenkomsten. Ik heb daarover in ieder geval heel wat geleerd over mijzelf de laatste maanden. Als het eng wordt bevries ik en heb ik geen woord tot mijn beschikking, tot mijn verbijstering als het voorbij is. En 'God hoort mij brommen' achteraf en jullie waarschijnlijk ook.

Waging Peace, Conflicten Verwelkomen

Door Pamela Haines vertaling: Frieda Oudakker

Velen van ons - en daar reken ik mijzelf ook bij - hebben hoog ontwikkelde vaardigheden in het vermijden van conflicten. Als er een appèl is op het ontwikkelen van meer conflict gerelateerde vaardigheden, kunnen we kiezen voor conflictvermijding of conflictmanagement. Een voorkeur om zaken rustig en onder controle te houden houdt eerder de status quo in stand dan dat het veranderende krachten dient. Conflictvermijding en willen vechten zijn feitelijk twee kanten van dezelfde angst. Een voorkeur voor vermijding betekent niet dat wij een meer spiritueel pad bewandelen, of een hogere morele standaard hanteren dan diegenen die neigen tot willen vechten. Culturele factoren kunnen ons meer in de ene of de andere richting leiden en veel is be-

paald in een vroeg stadium in ons leven. Kinderen zijn getuige van de harde werkelijkheid en kiezen voor berusting of voor weerstand als overlevingsstrategie. Wát een uitdaging: oude vrees ontrafelen in vertrouwen dat de realiteit uiteindelijk veel interessanter en hoopvoller is! Wát een doel: vrij kiezen om deel te zijn van een conflict als flexibel instrument, het niet persoonlijk nemen, maar het in een brede context zien, alle gedoe van het conflict toelaten en een rol spelen om een weg te vinden naar een vruchtbare oplossing. Ik probeer me ten volle te richten op het concept van 'conflict als positieve mogelijkheid voor groei'. De geweldloze strateeg en trainer George Lakey heeft mij daarbij geholpen. "Wanneer alles in beweging is", zegt hij, "is er ruimte voor verandering". Moleculen bewegen vrijer in een hete dan in een koude omgeving. Zaken kunnen anders bekeken worden. Nieuwe patronen kunnen zich voordoen. Conflicten maken ons warmer. Het maakt opties

beschikbaar die anders moeilijk te bereiken zijn. Het geweld is er tóch al, diep ingebed in de structuren van onrechtvaardigheid. Het conflict áángaán brengt het boven tafel, zodat wat muurvast zat getransformeerd kan worden. Uitgaan van het geloof dat conflict een mogelijkheid tot groei is, is een goed begin. Het helpt om je te realiseren dat een conflict voor veel mensen een kans is om hun angst te laten zien - en ze laten dat vaak het eerst zien aan degenen die ze na staan. Wat een gift aan alle betrokkenen, als we het tonen van die emoties leren zien als een positieve ontwikkeling, een krachtige nieuwe aanzet. Ik kan het in de praktijk brengen door te blijven luisteren naar mensen die boos zijn, ze hun gevoelens te horen uiten. Dit vraagt de ontwikkeling van veel nieuwe 'spieren': hun boosheid niet binnen te laten komen, niet van streek raken en mij slecht voelen over mijzelf, het niet voor hen proberen op te lossen, maar er ook niet zo sterk buiten te blijven dat ik niet kan luisteren, want ik heb hier iets te leren. Dit vereist stevig geground zijn in het zeker weten dat ik in mijn kern diep en compleet goed ben en geliefd door God, ondanks alles (nog iets om meester te worden!).

Bij het schrijven hiervan realiseer ik mij dat ik inderdaad sommige van deze spieren getraind heb: Een aantal jaren geleden bracht ik mijzelf steeds weer in een situatie waarin ik luisterde naar een arbeidervrouw die werkzaam was in een uitgesproken middenklasse werksituatie. Zij was zich sterk bewust van een dynamiek in die situatie die voor de meesten van ons onzichtbaar is. Ze had mij gekozen als haar bondgenoot om mee - en tégen tekeer te gaan. Ik haatte het. Ik haatte haar woede. Ik haatte haar kritiek op mijn gedrag. Ik haatte het niet te weten wie gelijk had. Toch bleef ik komen omdat ik er iets te leren had. Waar anders kreeg ik zo'n kans om te leren over de onbewuste vooronderstellingen die ik heb en de onbewuste gedragingen die grote invloed op anderen hebben en tegelijkertijd mijn leven beperken? De liefde van deze vrouw voor mij was er ook, te vinden onder al haar woede. Langzaam, heel langzaam kregen we samen duidelijker wat de waarheid was - en wat ieder van ons wenste te veranderen in haarzelf.

Het zou een stap van een hogere orde zijn om conflicten in de openbaarheid te brengen die nu onuitgesproken zijn, wellicht diep begraven. Daarmee stoken we dusdanig dat de moleculen vrij kunnen bewegen en zich opnieuw ordenen. Deze vaardigheden lijken nog steeds nieuw voor mij. Er zijn vele stappen die ik nog kan nemen om ze te ontwikkelen. Ik kan mij realiseren waar ik met conflicten te maken heb gehad en hoe ik ze heb overleefd. Ik leer wanneer en hoe mijn vrees voor conflicten opspeelt. En ik vind manieren om de scherpe kantjes er af te halen, of de kracht ervan te verminderen. Ik kan de kleinste successen vieren. Zoek mensen op die goed zijn met conflicten en leer van hen.

Ik realiseer mij dat ik ook op andere terreinen vaardigheden heb ontwikkeld die ik niet voor mogelijk had gehouden en tóch heb ik ze ontwikkeld.”

We sloegen hem alleen als hij een fout maakte...

door Willem Furnée,

Dit was het verweer van het echtpaar dat de zwakbegaafde Jeffrey uitbuitte en in zijn vrije uren opsloot in een schuur. De rechtbank schatte dat de slavenhouders 400.000 euro had overgehouden aan de uitbuiting van het slachtoffer dat 7 dagen per week 16 uur per dag moest werken. Eén verhaal, maar helaas de realiteit voor duizenden mensen in Nederland!

Iemand die tot slaaf is gemaakt wordt gereduceerd tot een productiemiddel. Alle menselijkheid wordt haar/hem ontnomen. Vooral kwetsbare mensen worden slachtoffer van moderne slavernij. Laatst las ik het nieuwsbericht van een uitbuitte die zijn naam op een vrouw had getatoeëerd en al haar gangen kon nagaan via zijn mobiele telefoon. Haar werkterrein: de rosse buurt!

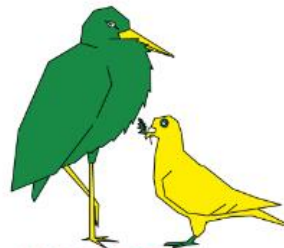
Het opsporen en aanpakken van Moderne Slavernij is moeilijk en niet zonder risico's want de uitbuiters van de slachtoffers zijn er niet blij mee. In deze tijd is er helaas een groot 'aanbod' van kwetsbare mensen omdat miljoenen mensen proberen de armoede en/of het geweld in hun land ontvluchten. En als ze dan hier belanden dreigen ze slachtoffer te worden van uitbuiting.

Het Haags Vredes Initiatief HVI gaat zich in 2019 opnieuw inzetten om Moderne Slavernij in Nederland onder de aandacht te brengen en om diverse organisaties die werkzaam zijn op dit gebied een platform te bieden voor samenwerking. We hopen zo een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van nieuwe strategieën om deze onacceptabele aantasting van de menselijke waardigheid te bestrijden. Opnieuw zal ik als bestuurslid van het Haagse Vredes Initiatief als projectcoördinator optreden. Het zou fijn als ik daarbij, net als dit jaar, weer wordt gesteund door de Vrienden. Vanuit de relatie van moderne slavernij en migratie is het duidelijk dat moderne slavernij ook een Europese dimensie kent, die doorgaans als mensenhandel wordt aangeduid. Ik hoop dat we dit onderwerp op Europees niveau nadrukkelijker op de agenda kunnen zetten via de Quaker Raad voor Europese Aangelegenheden (QREA). Hierbij nodig ik ieder die dit leest van harte uit ideeën aan te dragen met betrekking tot het symposium en medewerking te verlenen aan de organisatie ervan. Voorlopig staat het symposium gepland voor 7 juni 2019. Plaats van samenkomst: Paleiskerk te 's-Gravenhage. (Met dank aan de Doopsgezinde Gemeente).

Meer informatie komt begin 2019 beschikbaar op de website www.haagsvredesinitiatief.nl. Het e-mailadres is info@haagsvredesinitiatief.nl.

HAAGS VREDES

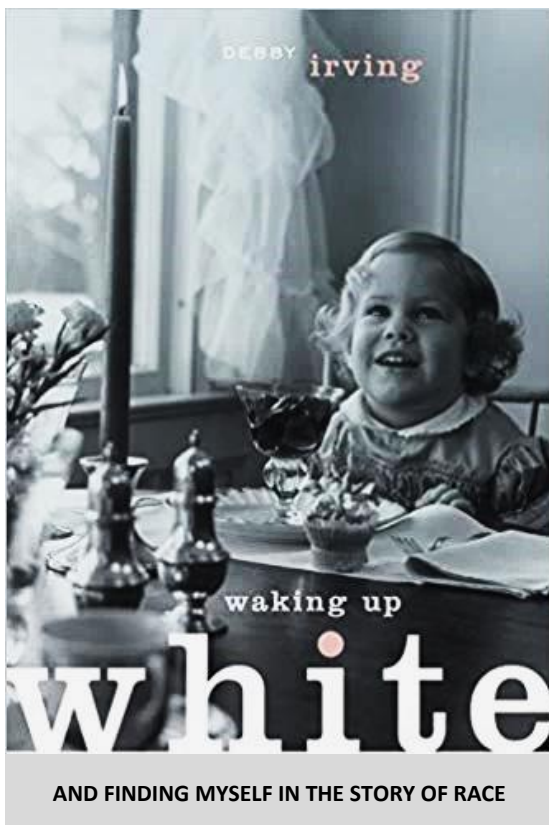

INITIATIEF

Racisme in onszelf? Anti Racisme Training!

door Peter van Leeuwen

Ben ik wel zo vrij van vooroordeel als ik eens goed in de spiegel kijk? Als niets menselijks mij vreemd is, mag ik me die vraag wel eens stellen, zeker in een tijd van bootmigranten, zwarte pieten en “niet in mijn achtertuin!” Brusselse Vrienden gingen ons voor door, samen met QCEA-staf, samen het boek “Waking up White” te gaan lezen. Ik hoop nog eens tijd te vinden om het te gaan lezen. Hoe kunnen we elkaar stimuleren het te lezen en te bespreken? Het is heel goed om de Ted talk van Debby Irving op YouTube te zien via de volgende link:

<https://www.youtube.com/watch?v=c5nqN8tmfok>

QCEA organiseert nu een “Anti Racisme Training” van 2,5 dagen, met name voor de Europese organisaties en instituten. De trainers komen van de gerenommeerde organisatie Phoenix e.v. (“for a culture of understanding): <https://www.phoenix-ev.org>

Het doel is om deelnemers sterker en bewuster te maken. De trainers stellen vragen op basis van het concept van “Critical Whiteness” dat de deelnemers aanspoort om te reflecteren op hun rol in het racistisch systeem. Een fundamentele verandering in onze samenleving hangt af van mensen die wél hebben het vermogen om racisme in al haar vormen te ontdekken en zichzelf een elementaire vraag te stellen: “wat betekent het om wit te zijn?”

Deze intensieve anti-racisme-training zal de deelnemers in staat stellen om de mechanismen van racisme te ontdekken en manieren vinden om de

impact ervan te verminderen. Zowel het individu als de structurele dimensies van racisme zijn kritische elementen in dit proces. De Anti-racisme-training helpt deelnemers om zich bewust te worden van racistische elementen in hun eigen gedachten en sentimenten en om dit te kunnen traceren naar hun sociale leven. Elke dag worden de bijbehorende beelden en ideeën versterkt door de media, families, collega's en vrienden, evenals de politieke cultuur.

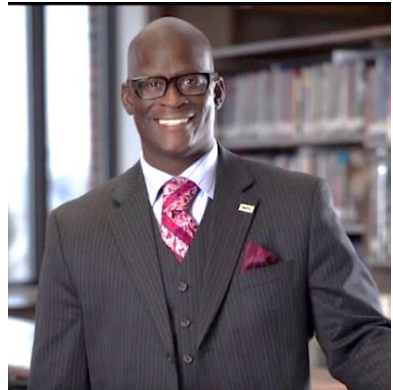
Debby Irving in de Ted talk

Het is duidelijk dat ook wij als Vrienden gebaat zouden zijn met mensen die deze scherpere antennes ontwikkeld hebben, waar deze training toe dient.

Als dank van QCEA aan de steun vanuit Nederland wordt er plaats gemaakt voor 1 of 2 deelnemers vanuit Nederland, die de training dan kosteloos mogen volgen (ipv €200 voor overige deelnemers): Anti Racisme Training: 8-10 februari 2019, Quaker house Brussel.

N.B. QCEA, ons Quakerteam in Brussel, viert in 2019 haar 40e verjaardag! Dit team wordt al bijna 40 jaar gesteund

door een Nederlandse steungroep “Vrienden voor Brussel”(VVQREA), waar je voor €50,- per jaar lid van kunt zijn. Met dat geld maken we, samen met andere Vrienden in Europa, het werk van QCEA mogelijk. Wordt dus lid en meld je daarvoor bij Hennie Jansen (vvqrea@kpnplanet.nl)

Dr. Eddy Marc Jr. collega van Debby

Wat te doen tegen Haatzaaien?

uit *Around Europe* Nov. 2018—Jan 2019

Vertaling Nel Bennema

Haatzaaiing tegen migranten komt maar al te vaak voor - online en offline.

Hoe kunnen we allemaal bijdragen aan een meer menselijk gesprek?

Treed op tegen haatdragende verhalen

In Europa zijn er overtuigende bewijzen voor de groei van onaanvaardbare patronen van haatzaaiende uitingen. In het kader van de toegenomen migratie naar Europa hebben verhalen die het geweld tegen vluchtelingen en migranten ontmenselijken of aanwakkeren, hun weg gevonden in het politieke discours - en de media hebben deze vlammen vaak vrijwillig of onvrijwillig aangewakkerd. Haatdragende taal wordt door de Raad van Europa gedefinieerd als "alle vormen van expressie die rassenhaat, xenofobie, antisemitisme of andere vormen van haat op basis van onverdraagzaamheid verspreiden, aanmoedigen of rechtvaardigen". Aanzetten tot haat is gevaarlijk omdat het mensen aanzet om geweld te gebruiken tegen leden van de doelgroep. Het kan openlijk oproepen tot geweld of de groep op een zodanige manier uitbeelden dat geweld tegen de groep gerechtvaardigd lijkt. Aanzetten tot haat kan geweld oproepen door de doelgroep te ontmenselijken, door te beschuldigen van samenzwering om degenen die het horen te kwetsen, of door te suggereren dat hun aanwezigheid een existentiële bedreiging vormt voor de gemeenschap. De Europese geschiedenis bewijst waartoe haatdragende verhalen kunnen leiden als ze niet worden ontzenuwd. Vooruitlopend op de Europese verkiezingen van volgend jaar maakt QCEA zich zorgen over een toename van haatdragende antimigrantverhalen, met name online. Wetten, beleid en normen zijn niet voldoende en puur politieke reacties kunnen worden gezien als censuur.

**ALS JE HAAT
KUNT ZAAIEN
MOET JE HET
OOK KUNNEN
WIEDEN**

Loesje

Dat is de reden waarom **het ontwikkelen van positieve tegen-verhalen zo belangrijk is**. We moeten de publieke discussie opnieuw in kaart brengen, en haatdragende verhalen afbreken, ten gunste van een positiever debat dat de waarde versterkt van mensenrechten, openheid, gelijkheid en waardering voor diversiteit.

"Op de vraag hoe te reageren op onderdrukkende verhalen, zouden sommigen zeggen: doe het gewoon niet! 'Reageren' op een verhaal betekent impliciet accepteren en versterken van het narratieve kader dat het onderdrukkende verhaal ondersteunt. Dus, wat is een betere strategie om een onderdrukkend verhaal te ondermijnen? Het klinkt misschien vanzelfsprekend, maar om een verhaal tegen te spreken hebben we nog een verhaal, een uitdagend verhaal of een tegenverhaal en een nieuw verhaal nodig. "

Dat kunnen we doen!: De campagne van de Raad van Europa tegen haatzaaien.

Hoe maken we een tegen-verhaal?

Vermijd taal die verdeeldheid kan zaaien.

Beantwoord haat niet met haat. Blijf positief. Toon solidariteit met slachtoffers van haat zonder de aanstichters aan te vallen.

Baseer je reactie op geloofwaardige bronnen en onderzoek

De basis voor een goed weerwoord is dat je jouw standpunt op waarneming en ervaring baseert. Het zien van de feiten zal geen overtuigende xenofoben overtuigen, maar het kan een krachtige invloed hebben op diegenen wiens opvattingen eerder op angst dan op dogma zijn gebaseerd. Er is genoeg bewijsmateriaal. QCEA werkt eraan om delen ervan nog toegankelijker te maken.

Een beroep doen op emoties en waarden

Je moet feiten en geloofwaardige bronnen gebruiken om je verhaal te ondersteunen, maar onderzoek heeft aangetoond dat cijfers alleen niet effectief zijn. Je verhaal moet ook emotioneel, en persoonlijk je publiek raken. Gebruik voorbeelden of vergelijkingen die daarmee mogelijk verband houden om hun perspectief te veranderen en nieuwe, positieve betekenissen te creëren. Dit kan gedaan worden door humor of satire of door het vertellen van menselijke verhalen.

Onderzoek je publiek

Onderzoek hoe je publiek online communiceert. Leer van verspreiders van haatdragende taal om te zien via welke platforms en hoe zij inhoudelijk het meest effectief kunnen worden bereikt. Wees specifiek en onthoud hoe zij demografisch informatie gebruiken. Probeer hun persoonlijke context te begrijpen.

Samenwerken

Sociale media kunnen haatzaaiende uitspraken mogelijk maken, maar het stelt ons ook in staat om samen te komen en ons te organiseren in het streven naar gezondere gesprekken en meer gastvrije gemeenschappen. In veel landen bestaan er al initiatieven vanuit de basis die gericht zijn op het tegengaan van anti-migranten online debatten op precies de manieren die hier worden geschetst. Een goed voorbeeld is de Zweedse #jagärhar-(=twitter) beweging, die bestaat uit duizenden vrijwilligers die massaal reageren op haatdragende opmerkingen.

Het recente rapport van QCEA over anti-migranten haatzaaiende taal heeft een lijst met vergelijkbare groepen. Waarom zoek je er niet een waar je bent? Ga naar http://www.qcea.org/wp-content/uploads/2018/06/Hate-Speech-Report_final.pdf om het rapport te lezen.

Zorg ervoor dat jouw berichten geen averechts effect hebben: probeer taal of argumenten te vermijden die mensen kunnen gebruiken om hun eigen haatdragende verhalen te rechtvaardigen.

Enkele dingen om te overwegen...

DOEN: Verander het gesprek

Bied positieve verklaringen aan in plaats van negatieve. Als iemand bijvoorbeeld zegt 'migranten zijn lui', kun je voorbeelden van verhalen over hard werkende migranten aanbieden. Als iemand een groep de schuld geeft van het veroorzaken van bepaalde maatschappelijke kwesties vanwege hun etniciteit of religie, dan kun je alternatieve verklaringen geven, zoals economische oorzaken voor deze problemen.

DOEN: Corrigeer misvattingen over waargenomen sociale normen

Mensen geloven misschien dat ze weten wat de meeste mensen in hun groep denken. Je kunt bewijzen dat die normen niet zo vaak voorkomen als ze zich voorstellen. Mensen die beweren te behoren tot een "stille meerderheid" kunnen worden weerlegd door de resultaten van een eenvoudige opiniepeiling.

DOEN: screen elk bericht op risico

Zorg ervoor dat jouw berichten geen averechts effect hebben: probeer taal of argumenten te vermijden die mensen kunnen gebruiken om hun eigen haatdragende verhalen te rechtvaardigen.

DOE NIET: bedreigen of beschuldigen

In plaats daarvan beloningen aanbieden voor positieve acties zoals waarde, trots en sociale erkenning.

DOE NIET: Bewaar NOOIT onderdrukkende kaders

Als je bijvoorbeeld economische argumenten tegenkomt zoals "zij belasten ons welvaartssysteem", reageer dan niet met: "migranten kunnen helpen de vergrijzing van de Europese bevolking te verminderen." Hoewel deze bewering waar is, versterkt het een idee dat migranten een noodzakelijk (acceptabel) kwaad zijn, en niet in tegenstelling daarmee een echt positieve bijdrage voor de samenleving zijn. Ook is het evalueren van mensen op basis van hun sociaaleconomische bijdrage in tegenspraak met het verhaal over mensenrechten.

DOE NIET: Context of identiteit NIET negeren

Houd rekening met de angsten en angsten van je publiek over zaken als werkloosheid, en ontkracht het belang van nationale of lokale identiteit voor veel mensen niet. Reageer op een behoefte om erbij te horen door nieuwe identiteiten te ontwerpen op basis van een alternatief verhaal van vrede en inclusiviteit.

Vermijd tegenstrijdig of verdeeldheid bevorderend taalgebruik

Stille macht

door: Dirk van Glind uit Apeldoorn,
in: De verwondering, nummer 4 december 2018

Stille macht, breekbaar en zacht,
vonk van hoop in de nacht,
ongewapend, voorbij elk geweld
wordt jouw boodschap van liefde verteld.
Raak met zachtheid ons aan,
leer ons jouw stilte verstaan.

Stille macht, lieve kracht,
bron van hoop in de nacht
Wij vertrouwen ons toe aan jouw licht
Willen leven op liefde gericht.
Raak met mildheid ons aan
leer ons in vrede te gaan.

Voice

Stil - le nacht, hei - li - ge nacht. Da - vids Zoon, lang ver - wacht, die mil - joe - nen eens
za - li - gen zal, werd ge - bo - ren in Beth - le - hems stal. Hij, der schep - se - len Heer.
Hij, der schep - se - len Heer.

The image shows a musical score for a voice part. It consists of three staves of music in a treble clef with a key signature of one flat (B-flat). The lyrics are written below the notes. The first staff starts with the word 'Voice' in red. The lyrics are: 'Stil - le nacht, hei - li - ge nacht. Da - vids Zoon, lang ver - wacht, die mil - joe - nen eens'. The second staff continues: 'za - li - gen zal, werd ge - bo - ren in Beth - le - hems stal. Hij, der schep - se - len Heer.'. The third staff concludes: 'Hij, der schep - se - len Heer.'.

Bij de vluchtelingen in Calais

door Hennie Jansen

Op de dag dat Marianne van der Zee overleed, op 26 november was ik weer in Calais. Marianne was ook betrokken bij de vluchtelingen in Calais, ze bracht in 2015 en ook later goederen en gaf taalles in the Jungle. Ze spoorde anderen, waaronder haar neef die nabij Calais woont, aan om ook enkele dagen aaneengesloten te gaan helpen. Zoals blijkt uit het artikel dat ze in de Vriendenkring schreef, keek ze nuchter, realistisch maar ook met betrokkenheid en boosheid naar de situatie. Ik hoorde dat ze er zelfs in 2017 nog verschillende keren is geweest en zich telkens met name bij de kinderen betrokken voelde.

Naar haar voorbeeld, werden er meer dan 100 warme wollen dasen en andere hulpgoederen door mij afgeleverd bij “the Warehouse”, de opslag- en sorteerhal van het vluchtelingenwerk in Calais. Deze hal bevat een grote

veldkeuken, een naaiatelier, technische werkplaats en een houtzagerij. Van hieruit worden de circa 1500 vluchtelingen, migranten en zwervers voorzien van een dagelijkse maaltijd, medische zorg, juridische ondersteuning, telefoon, kleding, slaapzakken en dekens, tenten en hout voor kampvuren. De verschillende onderdelen van het werk draaien op eigen donatie-activiteiten en er wordt intensief samengewerkt met een aantal andere particuliere hulporganisaties in Calais en Duinkerken.

Mijn verblijf

Na het afleveren van de goederen van Nederlandse Quakers en vrienden uit mijn omgeving ben ik een viertal dagen gaan werken “at the woodyard”. Het is eenvoudig om je aan te sluiten en meteen praktisch bezig te gaan. Je schrijft je online of ter plaatse als vrijwilliger in bij ‘help refugees/

L’auberge des Migrants”. Je tekent een aantal formulieren betreffende verzekeringen en risicobewustzijn en je kunt beginnen aan de klus van je keuze. Er is vraag naar mensen die willen uitsorteren, naar hen die in de keuken willen werken – ook voor de vrijwilligers wordt dagelijks in een voedzame middagmaaltijd voorzien - of naar mensen die tenten willen

controleren, opzetten en weer inpakken. Heb je speciale vaardigheden, dan kun je als taalcoach, als medicus of technicus ingezet worden. Eenmaal per week wordt een veldtraining gegeven en dan kun je met ervaren helpers mee naar de locaties waar vluchtelingen en migranten zich op bepaalde tijden verzamelen, de zgn. distributie- plaatsen.

De vluchtelingen en migranten, veelal uit Soedan, Eritrea, Iran en Afghanistan verblijven langs de kuststrook tussen Boulogne-sur-Mer en Duinkerken, met als doel een oversteek te maken naar Groot-Britannië (GB). Een aantal jaren geleden was er nog het grote vluchtelingenkamp “the Jungle” met meer dan 10.000 inwoners, waar destijds ook Renke Meuwese actief was. Inmiddels is “the Jungle” een kuststrook en binnenland waar de mensen in bossen en klein struikgewas verblijven. Ze worden nagenoeg dagelijks verdreven door mobiele politie-patrouilles. Deze speciale oproerpolitie treedt zeer hard op. Zijn ze niet snel genoeg weg dan worden hun bezittingen in beslaggenomen of vernietigd. Later komen ze min of meer in dezelfde omgeving weer terug en worden ze een dag met rust gelaten. Op die manier probeert men kampvorming te voorkomen. Het gevolg is dat de mensen niet meer aan voldoende slaap toekomen en door vocht en kou steeds zwakker worden. De drang tot overtocht naar GB veroorzaakt dan ook het nemen van steeds grotere risico's. Er worden steeds meer bootjes onderschept die via de gevaarlijke doorvaartroute het Kanaal proberen over te steken. De migranten kunnen zich in Frankrijk aanmelden voor opvang maar dan is het nagenoeg zeker dat ze teruggezonden worden naar hun geboorteland. Vandaar dat ze liever illegaal blijven en zullen blijven proberen GB te bereiken.

Als hulpverlener is het moeilijk om je een gefundeerde mening te vormen over het vluchtelingen-probleem zonder een politieke stellingname in te nemen. Toch draait het hier niet om tijdens het hulpwerk. Het is werk van en voor mens tot mens. Hulpverleners worden dikwijls tegengewerkt en geïntimideerd door de politiediensten, aan de andere kant heb je ze soms ook nodig voor je eigen veiligheid, want ook migranten zijn in hun uitzichtloze situatie niet altijd correct in de omgang. In de veldtraining wordt je gewezen hoe om te gaan met zowel de vluchtelingen, de politie als met je mede-vrijwilligers. Er zijn risico's, maar ook escalatie is mogelijk. Daarnaast is het belangrijk dat je elk incident tijdens het werk of in het veld meldt. Registratie en melding is een belangrijk onderdeel om de hulporganisatie efficiënt te laten werken. Dagelijks werken er in de winter 30 – 60 vrijwilligers, in de vakanties meer en gedurende de zomer soms wel tot 200 per dag. De voertaal is voornamelijk Engels, omdat het merendeel van de vrijwilligers uit GB komt, waar veel plaatselijke afdelingen inzamelen

en ook mensen leveren. Maar ik heb deze keer ook samengewerkt met jongeren uit Spanje, Frankrijk, Zweden en zelfs Canada. De sfeer onder de vrijwilligers is geweldig. De meesten blijven tussen 1 en 2 weken, sommigen een maand en ze verblijven in huurappartementen, kamers bij particulieren of in de plaatselijke jeugdherberg. Blijf je langer dan 2 weken, dan kan de organisatie je helpen met een verblijfadres. Ikzelf ben in de gelukkige omstandigheid dat ik een kampeerbusje heb. Zodoende kan ik 's avonds nog wat rondrijden en slapen waar het mij veilig lijkt.

De dagelijkse gang van zaken is heftig

Op een regenachtige en winderige avond kwam ik aldus in de binnenstad van Calais aan. Bij wat ik daar zag, verging mij het plezier om 's avonds nog gezellig ergens in een café te zitten met andere vrijwilligers. Mensen verblijven in portieken en parken, koud, nat en er zijn overal bedelaars. En dit op 300 km van mijn woonplaats. 's Morgens zie je groepjes personen

de Jungle van Calais zoals het er nu uitziet

verkleumd rondsjouwen met hun schamele bezittingen. Ik had geen zin meer in enige gezelligheid. Toen ik daar later over sprak met andere vrijwilligers en leidinggevendenden, zei men dat ik dat toch zo niet moest doen. Je houdt dit werk niet vol als je je niet ook ontspant. De organisatie verplicht je zelfs om minimaal 1, liefst 2 dagen vrij te nemen per week en dan uit te gaan, musea te bezoeken e.d. In de zomer kun je van het strand genieten en je kan natuurlijk ook gaan fietsen en sporten. Op elk van de hulpverleningsonderdelen: keuken, tenten, kleding, of medisch, zou ik dieper in kunnen gaan. De keuken verzorgt bv. 500 tot 600 maaltijden per dag; voor dat alles moeten er dagelijks ingrediënten beschikbaar zijn en moet er geld zijn om de gaspitten brandende te houden. Dat geldt ook voor

de kampvuren in het veld. Vluchtelingen stoken in “drums” - grote olievaten - hout om enigszins warm te blijven. Tijdens mijn werkzaamheden op de houtwerkplaats waren er dagelijks tussen de 10 en 15 mensen, onder hen een 3-tal ouder dan 60 jaar, bezig met het verwijderen van spijkers uit pallets, het kortzagen van hout, het kappen van aanmaakhout, het uitsorteren en in zakken van 5 kg en 11 kg verpakken. 5 kg voor kleinere vuurtjes en 11 kg voor de mensen rond een olievat. Dagelijks gaat er meer dan 1000 kg hout het veld in. Er moet benzine zijn voor de auto's, maar ook zaagmachines en zaagbladen, werkhandschoenen en soms moet men hout inkopen. Veel hout wordt geschonken

Hennie werkt in de houtzagerij

en af en toe is er een speciale actie, om extra geld in te zamelen, vooral als het erg koud is. Tijdens mijn verblijf hield men zo'n actie en vanuit GB werd er binnen 48 uur meer dan 2600 euro ingezameld. Tot februari 2019 kan de houtzagerij hiermee vooruit. Deze spontane geld-impuls geeft de vrijwilligers extra kracht om door te gaan. Ze staan niet alleen.

En verder

Groepjes migranten en vluchtelingen trekken steeds noordelijker, naar plekken waar een overtocht naar GB mogelijk is: via Oostende naar Brussel, Antwerpen, Vlissingen of Rotterdam. Sommigen als illegalen naar Brussel, Parijs of Duitsland en Nederland. Soms denk je, ik neem iemand mee. Maar dan? Word je gesnapt, dan ben je een mensensmokkelaar. En waar breng je zo iemand naar toe? Wat kan je wel doen en waar moet je als vrijwilliger op rekenen? Hard werken, ook om warm te blijven. Vroeg op en aan kleine lichamelijke klachten voorbij gaan. Flexibel zijn, eenvoudig leven, met teleurstellingen om kunnen gaan, goed georganiseerd zijn. B.v. zorg dat je altijd toiletpapier bij je hebt. Het helpt als je ook kunt leven als een zwerver. De luxe van een auto of een warme slaappleats leer je ontzettend waarderen. Het kost je ook nog wat geld om daar te komen en te verblijven. Soms denk je: ‘draag ik wel voldoende bij?’ Kan ik niet beter thuis blijven en geld schenken aan deze zeer waardevolle organisatie? Ja, inderdaad dat is zeker net zo belangrijk. Laat het werk aan jonge mensen over

Betoging in Brussel voor een humane behandeling van vluchtelingen

die naast helpen tevens waardevolle ervaringen voor hun leven opdoen. Een politieke oplossing voor de vraagstukken rond vluchtelingen en migranten is hard nodig!

Op 8 December 2018 was er een protest bij de Europese Commissie in Brussel met als eis: een Europa-wijde humane behandeling van vluchtelingen. Het protest werd georganiseerd door L'auberge des Migrants uit Calais. Geen mens is illegaal op aarde! Geen klopjachten, geweld of vernielingen van de zijde van politie en staat! Ruim baan voor hen die willen helpen met het aanbieden van elementaire levensbehoeften. Wij waren er met een kleine groep actieve hulpverleners uit Calais en Duinkerken. De nadruk lag op het zoeken naar een oplossing die de z.g. Dublin Act afschaft of wijzigt. Dit houdt in dat vluchtelingen nu asiel moeten aanvragen in het land van aankomst in Europa. Daardoor blijven veel vluchtelingen aan de grenzen van Europa “gevangen” en gaan anderen, die verder reizen, automatisch de illegaliteit in. Wijziging van dit Dublin-verdrag houdt in dat er een betere, wettelijke verspreiding komt en dat landen als Griekenland en Italië ontlast worden. Samen met Andrew Lane van QCEA was ik aanwezig bij deze protestbijeenkomst. QCEA werkt al op vele vlakken aan dit onderwerp. Zowel met een speciale project-coördinator, Kate McNally, als ook via de dagelijkse opvang van 3 vluchtelingen in Quakerhouse. Er verblijven ruim 700 van hen op straat in Brussel. Elke avond worden er door inwoners van Brussel 500 in huis opgenomen om de nacht door te brengen. Ze gaan 's morgens weer de straat op en worden 's avonds door anderen weer opgehaald om bij hen de nacht door te brengen. Een mooie vorm van solidariteit om de nood enigszins te verlichten. Het “Calais” protest was er op gericht, de mensen een gezicht te geven: ‘je wilt ons blijkbaar niet zien’ was de boodschap. Brussel, en ook andere plaatsen, zoals in Den Haag en Groningen laten door opvang in kerken zien dat vluchtelingen en migranten door burgers wel degelijk gezien worden. In afwachting van een politieke oplossing zal deze hulp nog wel een tijdje nodig blijven.

Twee jaar Grootouders voor het klimaat

door Geertje Kerstholt de Jonge

Op donderdag 6 december 2018 was er de feestelijke bijeenkomst van het 2-jarig bestaan van de Grootouders voor het klimaat. Op het Plein in Den Haag, tegenover het gebouw van de Tweede Kamer kwamen plusminus 100 mensen samen op deze bijzondere dag. Onder de aanwezigen waren vele Quakers van dichtbij en ver.

De nieuwe spandoeken met foto's van de samenkomsten van Grootouders voor het klimaat

Een verrassing was het uitrollen van een fonkelnieuw spandoek met heel veel kleuren-foto's van al die Donderdaagse samenkomsten.

De mensen van onze werkgroep, Marjan Minnesma van Urgenda, kamerleden van verschillende politieke partijen, leden van de Haagse Gemeenteraad hielden allen bevlogen toespraken.

Ze toonden hun bezorgdheid en onderstreep-ten vooral de mogelijkheden waartoe klimaatverandering ons uitdaagt en waar al diverse mensen en organisaties mee bezig zijn!

Kamerleden van Groen Links tracteerden op koffie, thee en gebak met slagroom. Voor zang

Marjan Minnesma van Urgenda houdt een toespraak

en muziek zorgde het strijdkoor "Jan en Alleman" en natuurlijk zongen we vele malen ons Klimaatlied.

Een stukje geschiedenis:

Tijdens de klimaat-voettocht naar Parijs in november 2015, ontmoette Lucas de Groot, die net een jaar grootvader was ook andere grootouders. Al lopend werd zijn idee geboren om Grootouders voor het klimaat op te richten. In Noorwegen en Canada waren al van deze groepen actief. Lucas voelde zich ook geïnspireerd door de "Dwaze Moeders" destijds in Argentinië. Op een Zondag na de Wijdingsdienst fietsten we met een groepje Quakers naar het Binnenhof om de eerste foto te maken voor de bijeenkomsten die in samenwerking met Urgenda op 1 december 2016 van start gingen en wel op de eerste en derde donderdag van elke maand. Lucas bleef vanaf het begin de drijvende kracht en na een paar maanden nam de werkgroep zijn taak over.

Ook Maarten Labots, de voorzitter van de 'Jonge Klimaatbeweging' (Youth for Climate Action) sprak zijn waardering uit voor onze acties en de samenwerking.

Grootouders voor het klimaat heeft het manifest 'Een leefbare wereld voor onze kleinkinderen opgesteld dat een oproep is aan alle politieke partijen om klimaatverandering hoog op de agenda te zetten. Stevig en consistent klimaatbeleid is van groot belang om een leefbare wereld voor onze kleinkinderen te waarborgen.

- de wereld van onze kleinkinderen wordt zeer ernstig bedreigd door klimaatverandering*
- de opwarming moet beperkt worden tot maximaal 1.5 graad: met de huidige afspraken komen we boven 3 graden uit*
- voor omschakeling naar een duurzame economie is een krachtig overheidsbeleid cruciaal*

Deze middag is een geweldige stimulans om door te gaan met onze bijeenkomsten voor bovenstaand doel, die plaatsvinden op de eerste en derde donderdag van de maand.

(zie ook de foto op de achterkant van deze Vriendenkring)

Vervolg *Handen en Voeten: de wormenbak.*

door Marie-José Wouters

Sinds ongeveer zes jaar heb ik een wormenbak op mijn balkon. Drie eenvoudige HEMA-bakken die je in elkaar kunt stapelen. Ik heb in twee ervan gaten gemaakt in de bodem en ook hoog opzij. Daarop ligt een “vloer” van eierdooskarton. Zes jaar geleden kocht ik wormen, en die vermenigvuldigen zich voortdurend. In de bak doe ik van lente tot diep in de herfst mijn huishoudelijk afval, bloemen, planten enz. Geen brood, kaas en gekookte dingen (om geen ongedierte aan te trekken). De wormen (*Eisenia fetida* of tijgerworm) maken van dit afval prachtige zwarte compost, die heerlijk naar bosgrond ruikt. Je kunt hiermee oude potgrond goed verbeteren. Daarbij lekken de wormen ook “wormenthee”, het vocht dat van de ene bak naar onderen zakt en ik in flessen bewaar. Deze “thee” is zeer sterke pokon: je moet hem tien keer verdunnen om te gebruiken voor je planten. Mijn kamerplanten en geraniums buiten groeien tegen de klippen op. (Kinderen die willen vissen, geef ik soms ook nog wat wormen.)

Als het te koud wordt (meestal als de klok is verzet, dit jaar wat later) kan ik niet meer bijvullen: de wormen moeten zich dan warm houden. Dan zie ik weer hoeveel afval ik naar de vuilnis breng.

Voor wie meer wil weten, is er op internet veel informatie te vinden. Deze site vind ik erg

goed: <http://www.permacultuurnederland.org/permacultuurtk/wormenbak.pdf>.

En natuurlijk kunnen jullie mij ook vragen (ik ben inmiddels wel wormen-expert...).

De geboorte van een compost worm. In de cocon bevinden zich enkele eitjes. Korte tijd nadat het wormpje zijn eitje heeft verlaten kruipt hij uit het cocon.

COMPOSTEREN
IN EEN WORMENBAK

Nog een kritische kanttekening bij de AED.

reactie van Marie-José Wouters op het artikel van
Wils 't Hart en Joke Hofman)

In de Vriendenkring van december 2018 las ik de reactie van Joke Hofman op het AED-artikel geschreven door Wils. Met die reactie ben ik het hartgrondig eens.

Zoals sommigen misschien weten, werk ik in een verpleeghuis waarbij ik twee afdelingen dementierenden onder mijn hoede heb. Een groot percentage van deze groep heeft in het recente verleden ziektes doorgemaakt waarvan we tegenwoordig kunnen genezen: maag-darmkanker, hartinfarct, hartstilstand, hersenbloedingen enz. Dertig jaar geleden gingen mensen hieraan dood en werden ze simpelweg niet “oud genoeg” om dement te worden. Het is de andere kant van “zo lang mogelijk leven”.

Joke schrijft ook wat er vaak mis gaat met de AED. De AED wordt te laat of onzorgvuldig toegepast. Maar: zelfs als professionals reanimeren, kun je je afvragen of dat is wat je wil. Zo zijn de reanimaties van prins Friso en de voetballer Nouri “geslaagd”, want ze zijn niet overleden. (En dat waren jonge kerels en geen 60+’ers). Dat ze daarna in coma kwamen te liggen, doet verder voor de statistiek betreffende reanimaties niet meer ter zake. Ik wil dit even kwijt om het enthousiasme voor de AED wat te temperen...

Naschrift van Wils 't Hart: Als vrouw van een huisarts en 30 jaar meege- werkt in de praktijk ken ik mensen die heel gelukkig zijn dat ze door de AED zijn gered en dat ze hun kinderen groot hebben zien worden (Discussie is nu gesloten red.)

Algemene Vergadering 2019, 10 – 12 mei!

Handig om deze data vast in je agenda te noteren.

We verblijven in 2019 weer in het Natuurvriendenhuis De Bosbeek bij Bennekom, midden in de bossen en bij de mooie Renkumse beek. Dit keer hebben we voor Vrienden die persoonlijk meer voorzieningen nodig hebben, een overnachtings arrangement in een hotel in Bennekom. Na drie jaar als thema “living the transformation”, streven we ernaar om de AV in 2019 nog aantrekkelijker te maken. Hoe blijft nog even geheim, maar wordt ruim tevoren bekend gemaakt.

Vrienden in het hele land

Maandvergaderingen, bijeenkomsten:

Noord en Oost Nederlandse

A'dam

Deventer

Driebergen

MiZuNed

Haagse

Breda/Helmond

Quaker Secretariaat:

Religieus Genootschap der Vrienden (Quakers).

tel.: 06 13700682, e-mail: secretariaat@deQuakers.nl.

Penningmeester Nederlandse Jaarvergadering:

Bankrek. NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Rel. Genootschap der Vrienden - Quakers- te Amsterdam.

Quaker Bibliotheek:

Vossiusstraat 20, 1071 AD Amsterdam, bibliothecaris - Marianne IJspeert.

Quaker Literatuur:

Willem Furnée ; Badhuisweg 149, 2597 JN 's-Gravenhage tel.: 070-3220544, e-mail:

literatuur@Quakers.nu. Bankrek.: NL70 INGB 0000 313040 t.n.v. Quaker Literatuur.

Amsterdamse Maandvergadering:

Schrijver: Marianne IJspeert, W. de Zwijgerlaan 21-III, 1056JD Amsterdam, mijquak.1@online.nl

Bankrek.: NL81 INGB 0004 9200 51 t.n.v. A'damse MV Quakers te Anna Paulowna.

Haagse Maandvergadering:

Schrijver: Willem Furnée, e-mail: haagsevrienden@Quakers.nu,

Haagse Maandvergadering, Stadhouderslaan 8, 2517 HW 's-Gravenhage. tel. 070-3600621, Bankrek.:

NL48 INGB 0001 8562 21 t.n.v. Haagse Vrienden, Quakers Den Haag.

Midden- en Zuid-Nederlandse Maandvergadering:

Schrijver: Els Ramaker, Prinses Marijkelaan 31, 4002AT Tiel, tel. 0344 606818/0636361350. email:

els@ramaker.me, Bankrek.: NL67 TRIO 0197 6518 52 t.n.v. MZNMV Quakers.

Deventergroep:

Inlichtingen: Frieda Oudakker 0644794366, email: friedaoudakker@gmail.com.

Noord Oost Nederlandse Maandvergadering:

Schrijver: Kees Nieuwerth; Hoofdstraat 26; 9514 BE Gasselternijveen; k.nieuwerth@wxs.nl. Bankrek.:

NL12 INGB 0001 5908 95 t.n.v. N.O.N. MV Rel. Gen. der Vr. te Groningen.

Quaker Hulpfonds:

Schrijver vacature. Penningm: Johannes Borger, e-mail: johannes.borger@hotmail.com. Bankrek. is

NL94 TRIO 0338 4113 64. t.n.v. Quaker Hulpfonds Religieus Genootschap der Vrienden, Quakers, te den Haag.

Vrienden voor Brussel (VVQREA):

Schrijver: Corien van Dorp, tel: 070-3867309. e-mail: vvqrea@gmail.com. Bankrek. NL93 TRIO 0391

2219 65 - t.n.v.: Vrienden van de Quakerraad te Helmond.

Vriendenkring:

Helaas moeten we per 1 jan. 2019 de abonnementsprijs van de Vriendenkring verhogen: €30,- Ned.

en €45,- Buitenland. NL65 TRIO 0212 3772 64 t.n.v. Religieus Genootschap der Vrienden Quakers te Amsterdam met vermelding van 'Abonnement Vriendenkring'. e-mail: vriendenkringredactie@gmail.com

Waar zijn Quakerbijeenkomsten?

Wijdingsamenkomsten in Nederland en België

Amsterdam	Iedere zondag 10.30	Vossiusstraat 20, Amsterdam, info: 085-8780821, e-mail: mijquak.1@online.nl
Antwerpen	Geen vaste tijdstippen	Info Jan Peeters tel.: 0032.15.24 75 10 e-mail : boekrijk@hotmail.com
Bennekom	Iedere zondag: 10.30 in de Commanderie, Commandeursweg 44, 6721 ZM Bennekom	e-mail: els@ramaker.me Op de 2e zondag van de maand is er eerst een worship-sharing en daarna wijdings-samenkomst tot 12.00.
Brussel	Iedere zondag 11.00	Quaker House, Square Ambiorix 50, 1000 Brussel, tel.: 00.32.2.230 49 35
Den Haag	Iedere zondag 10.30 HapStilSnap 14 febr	Stadhouderslaan 8, Den Haag. Kinderen zijn altijd welkom. Bij kennisgeving vooraf is er voor hen een aangepast programma. Info: tel. 070-3600621
Driebergen	Normaal iedere 3 ^e zon- dag, 10.30 in 't Haagje 1, Driebergen -Rijsen- burg.	Onze kinderen verheugen zich op gezelschap! Voor informatie: 0648255846 of per mail: quakers@marielke.nl
Deventer	3 ^e zondag 10.30 Gespreksavond: 1e donderdag 18.30.	In het Meester Geertshuis, Assenstraat 20, 7411JT Deventer. Inlichtingen bij Frieda Oudakker tel. 0644794366, e-mail: friedaoudakker@gmail.com
Gent	Tweede woensdag 20.00 -22.00. Vierde zondag 11.00- 13.00.	In het zaaltje boven vzwTrafiek, aan Pierkespark in de Brugse Poort. Op de vijfde verdiep van 'Nest' in het oude bibliotheeksgebouw aan het Zuid, (vooraf contact opnemen)
Groningen	2e en 4e zondag 10.30	2 ^e en 4 ^e zondag: De Poort, Moesstraat 20, 9717JW Groningen, tel. 050- 5712624 Kinderen zijn welkom! Graag tevorens doorgeven aan de schrijver: Kees Nieuwerth e-mail: k.nieuwerth@wxs.nl
Wijhe, bij Zwolle	Eerste zondag 10.30	Wim Balijon, tel.: 0570-597170 Slotpark 77, 8131 DW Wijhe. Graag aanmelden.

Wijdingsamenkomsten op Afstand

1. Meeting at a Distance. Inlichtingen: caroline.wilson@esade.edu
2. Online meeting for worship: op tijdstippen rekening houdend met verschillende tijdzones, bekendmaking op: Quakerworship.org
3. Quaker Faith and Fellowship: internetforum:

www.Quakerfaithandfellowship.org

Quaker activiteiten

Quaker grootmoeders voor het klimaat

*Samen eten tijdens de HapStilSnap van de Quakers in Den Haag van 12-12-2018.
Volgende HapStilSnap: 14 februari 2019, thema "Kleingelovigheid".
Meer info: haagse vrienden@quakers.nu of 070-360062.*